
POROČILA O DOGODKIH IN KNJIGAH REPORTS AND BOOK REVIEWS

(Ne)znani jezikoslovec in folklorist prof. Ivan Koštiál (1877–1949)

Spominski posvet ob 60. obletnici smrti

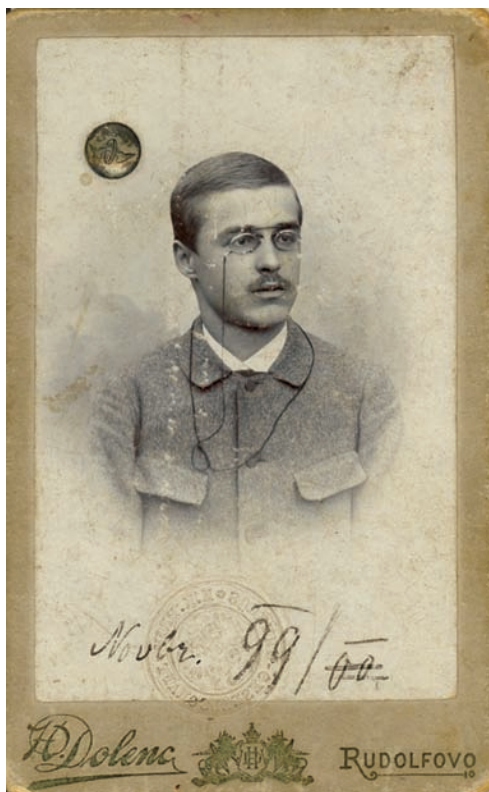
(Novo mesto, Knjižnica Mirana Jarca, 18. decembra 2009)

Devetnajstega februarja 2009 je preteklo 60 let, odkar je v Novem mestu umrl profesor dr. Ivan Koštiál. Tja ga je »popotnika iz tuje dežele usoda dvakrat pripeljala ... in ga semkaj priklenila s službo in družinskimi vezmi za zadnja tri desetletja njegovega življenja in mu tu tudi dala poslednje domovanje« (Tomšič 1957: 4).

Na posvetu, ki so ga podprli Založba Goga, Knjižnica Mirana Jarca, Mestna občina Novo mesto in Ministrstvo za kulturo, smo se 18. decembra 2009 v novomeški knjižnici Mirana Jarca spominjali Koštiálovega življenja in dela njegov vnuk Evgen Koštiál, romanistka dr. Agata Šega in podpisana kot pobudnica posveta. Posvet smo izpeljali – čeprav v močno okrnjeni zasedbi (etnologinja mag. Rožana Koštiál, zgodovinar Salvator Žitko in jezikoslovka dr. Tjaša Jakop so namreč v zadnjem hipu zaradi bolezni odpovedali udeležbo), da bi opozorili na Koštiálovo pozabljeno ali prezrto znanstveno delo.

Do zamisli za znanstveni simpozij je prišlo lansko poletje, ko sem iz radovednosti brskala po svoji mapi z oznako *Koštiál* in ugotovila, da je februarja minilo 60 let od njegove smrti. Obletnica je primerna priložnost za znanstveno srečanje, na katerem bi strokovnjaki osvetlili Koštiálovo znanstveno in strokovno dediščino v okviru družbenih in strokovnih razmer, v katerih je bil dejaven. Zamisel je še posebej podprlo dejstvo, da je Koštiál zapustil vrsto še nepregledanih in neocenjenih del, ki se dotikajo več področij: besedišča, slovaropisja, etimologije, dialektologije, imenoslovja, terminologije, primerjalnega jezikoslovja, folkloristike, frazeologije, stilistike in zgodovine knjižnega jezika. Vendar se je že na začetku priprav zataknilo: vabilo so sprejeli le štirje (jezikoslovka dr. Agata Šega, dr. Tjaša Jakop, mag. Rožana Koštiál in Evgen Koštiál)! Je morda pomen Koštiálovega raziskovalnega dela precenjen ali pa teme, s katerimi se je ukvarjal, niso več aktualne? Na vprašanja lahko odgovorijo šele raziskave Koštiálove objavljenje in neobjavljene zapuščine.

Med pripravi se je tudi pokazalo, da Koštiála številni jezikoslovci in folkloristi ne poznajo, kar je mogoče intuitivno povezati z dejstvom, da je njegovo delo obležalo razpršeno. Vendar je o usodi Koštiálovega dela enako sodil že France Tomšič. Ob postavitvi spominske plošče Ivanu Koštiálu leta 1957 je v članku v *Dolenjskem listu* zapisal, da je »podoba Koštiálovega dela precej neenakomerna«, kar je pripisal Koštiálovi življenjski poti, ki ga je po končanem študiju popeljala »naravnost v srednješolsko službo«, kjer je »prenašal, če gledamo to s stališča mladega znanstvenika, ki je prišel z univerze poln znanja in volje za znanstveno delo, tegobno tlako gimnazijskega poučevanja in se otepal z nešteto težavami podeželskega življenja.« Da Koštiála tako rekoč ne poznajo jezikoslovci, je morda nasledek dejstva, ki ga je poudarila Agata

Prof. Ivan Koštial, Novo mesto 1899.

Šega, namreč, da je v dodiplomskem študiju pomen dela naših predhodnikov zanemaren. Njihov pomen praviloma odkrivamo mnogokrat naključno, šele pri lastnem delu, in smo pri tem presenečeni, ko presodimo aktualnost njihovih raziskovalnih tem, dosežkov in pristopov.

Tudi o Koštialovem osebnem življenju je malo znanega, celo med njegovimi potomci so se ohranili le drobci; po pripovedovanju vnuka Evgena Koštiala najverjetneje zato, ker je živel odmaknjeno življenje znanstvenika. To potrjujejo tudi spomini Huberta Močnika, Koštialovega dijaka na učiteljskišči v Gorici:

V zasebnem življenju ni bil mož prav nič praktičen. Svojih pet otrok je pogostoma vodil na sprehod proti Kronbergu in Solkanu, a se z njimi ni preveč ukvarjal. Nosil je vedno s seboj kako knjigo, danes tega, jutri drugega jezika, podčrtaval v knjigah napake, vstavljaj domače besede, črtal tujke, delal zraven opazke, iz katerega jezika so se vrinile. (Močnik 1971: 78)

In tu smo pri paradoksu: na eni strani se ga družinski člani ne spominjajo prav dobro, ker se je posvečal znanosti, na drugi strani pa ga znanstveniki ne poznajo, ker Koštial spričo težkega osebnega življenja svojega znanstvenega dela ni povezal.

Na podlagi poznavanja njegovega dela (Šlebingerjev, 1925–1932, in Matičetov, 1950–51, biografsko-bibliografski zapis) je mogoče njegovo znanstveno delovanje razdeliti na tri obdobja. Članki in razprave, ki jih je objavil do 1. svetovne vojne (v *Izvestju II. državne gimnazije* v Ljubljani, Jagičevem *Archivu*, *Izvestjih Muzejskega društva za Kranjsko*, *Vedi*, *Domu in svetu*, *Zeitschrift für österreichische Volkskunde*), so pretežno znanstvenega značaja. Na tej ravni so tudi članki, ki jih je objavil v prvem desetletju povojne novomeške dobe (20. leta 20. stoletja), in sicer v *Časopisu za slovenski jezik, književnost in zgodovino*, *Južnoslovanskem filologu*, *Zeitschrift für slavische Philologie*, *Geografskem vestniku*.¹ V 30. letih 20. stoletja pa je pisal predvsem poljudnoznanstvene članke, zlasti o pravopisuju.

¹ V mapi s Koštialovo zapuščino, ki jo hrani rokopisni oddelek NUK v Ljubljani, sem med kupom časopisnih izrezkov našla dopisnico, ki potrjuje sodelovanje prof. Ivana Koštiala z revijo *Geografski vestnik*. To ne preseneča, saj sta Koštiala prvenstveno zanimala etimologija in izvor krajevnih in rodbniskih imen. Urednik (domnevno, kajti podpisa na dopisnici, ki je na enem koncu odtrgana, ni bilo mogoče v celoti razbrati) ga naproša: »Gospod profesor, Na pobudo g. dr. J. Šlebingerja Vas prosim, če bi mogli za Geografski Vestnik napisati apologijo in etimologijo našega Krasa (ef. Carusad, Karst, Kras, Krš, Carrse, calx). Če bi nam mogli te poslati že ta teden, bi nam še posebno ustregli, ker tisk številke gre že h kraju. Zdravo! Vaš udani dr. Jože ... (?)«

Iz omenjenega Tomšičevega sestavka razberemo, da je bil Koštiál zagrenjen in neizpolnjen, ker

mu je usoda podelila darove in voljo, da bi postal občan velikega znanstvenega sveta, pa so ga tedanje ozke razmere, težave družinskega življenja in lastnega značaja vklepile v spono malega življenja malega podeželskega mesta, ki se ga, kakor bi sodil, vsa leta, ki jih je preživel tukaj pod Gorjanci, z neko svojevrstno skepso in nezaupljivostjo nikdar ni mogel popolnoma privaditi in mu je ostal nekako tuj. (Tomšič 1957: 4)

Toda Koštiála težavne življenjske okoliščine, kot so skrb za številno družino (sam je skrbel za pet otrok),² zgodnja smrt žene, nizki osebni dohodki, materialna škoda, ki mu jo je povzročila 1. svetovna vojna, niso odvrnile od znanstvenega dela. Sledil je poti svojih ustvarjalnih predhodnikov, ki so poučevali na novomeški gimnaziji (Stanislav Škrabec, Ladislav Hrovat, Rajko Perušek, Luka Pintar).

Nekaj o Koštiálu kot človeku je na posvetu povedal njegov vnuk Evgen Koštiál. O dedku, ki so ga vnuki klicali Dadi, je nekaj skopih podatkov dobil od drugih sorodnikov. Kolikor pozna svojega starega očeta, je izvedel iz pripovedovanja sorodnikov, prebiranja njegovih del in različnih dokumnetov, zapisov ipd., ki so se kot Koštiálova zapaščina ohranili raztreseni pri več sorodnikih.

Iz pisma Nataliji Kermauner (6. januar 1909, rokopisni oddelek NUK v Ljubljani) in iz objavljenih spominov Huberta Močnika, Srečka Vilharja in Josipa Ribičiča so bili na posvetu prebrani zapisi, ki osvetljujejo njegov značaj, svetovni nazor in delo. Na podlagi teh zapisov je mogoče sklepati, da je bil Koštiál svobodomiseln, pravičen, pošten, usmiljen, iskren, odločen, liberalen in domoljub, v vsakdanjem življenju pa nepraktičen in popolnoma predan študiju jezikov in jezikoslovja, celo v škodo skrbi za lastne otroke. Prav zaradi liberalnega nazora je bil kakor mnogi drugi kazensko premeščen na učiteljišče v Koper, kjer je poučeval med letoma 1902 in 1909.³ Koštiál je premestitev težko sprejel in prenašal, kar podkrepi njegov zapis v pismu Nataliji Kermauner: »Kompetirati ne morem nikamor, ker imajo moj predmet sami mladi profesorji. Menjati pa ne mora noben z mano, seveda, ker vsi vedo, da je Koper hujši kot Turško, Sibirsko ali Afrika. A dolgo ne bo trajalo, pa pridemo v Gorico. Tam bo v vsakem oziru boljše. Morda pridemo že prihodnje leto kje v Evropo.« Hkrati ji je pisal tudi o razmerah na delovnem mestu:

² Viri navajajo različno število otrok. Vnuk Evgen Koštiál pravi, da je imel sedem otrok, v Koštiálovem življenjepisu, sestavljenem po nareku hčerke Nelly, piše, da jih je imel šest. Ob smrti pa so za njim žalovali otroci »Saša, por. Tavželj, Alma, por. Primožič, Nelly, Viktor, Elza, por. Picek; vnuki Marko, Elza, Vlada, Almica, Evgen, Saša, Jurček in Marček; sestra Nelly in ostalo sorodstvo« (nav. iz časopisa izrezane osmrtnice, ki jo hrani Evgen Koštiál). Na posvetu je Evgen Koštiál povedal, da še živeči potomci malo vedo o njegovem starem očetu in sorodstvu. To vrzel namerava z raziskavo zapolniti.

³ Koštiálova poklicna pot: od septembra 1899 do februarja 1900 je služboval na gimnaziji v Novem mestu, do septembra 1902 na II. državni gimnaziji v Ljubljani, do septembra 1909 na moškem učiteljišču v Kopru, do septembra 1919 na slovenskem moškem učiteljišču v Gorici, v letih 1915–1918 je bil v vojaški službi, od oktobra 1919 do 1939 v gimnaziji Novo mesto. Kakor je povedal vnuk, je bil med 2. svetovno vojno član Osvobodilne fronte in Rdečega križa Slovenije. Na posvetu naj bi Salvator Žitko spregovoril o Koštiálovem službovanju na koprskem učiteljišču, in sicer v kontekstu takratnih družbenih in političnih razmer.

Letos imam mirnejše življenje, 1) ker je tisti prokleti prof. Bežek, turški paša, v blaznici v Vidmu, v blaženi Italiji, ki jih je zmerom tako nesramno protažiral proti Slovencem in 2) ker imam sedaj ure samo pri Slovencih. Ker sem odločno izjavil, da ne stopim več koraka v Laške razrede.

Zelo je bil naklonjen dijakom, dobro je razumel njihove socialne stiske, revščino. To nakazuje notica, ki jo je objavil v časopisu *Soča* 1. oktobra 1910. Prispevek je še posebej zanimiv za Novomeščane, saj v njem spregovori o kirurgu novomeške bolnišnice, dr. Petru Defranceschiju, in sicer ob njegovi premestitvi iz Novega mesta v Gorico. Zanimivo je, kaj se je zdelo vredno Koštiálu o njem zapisati oziroma posebej poudariti:

V ilustracijo njegovega nesebičnega človekoljublja naj omenim izmed brezštevilnih dokazov samo enega. Dr. Defr. je zdravil pozimi 1899/1900 ubogega gimnazijskega suplenta z mesečno remuneracijo par desetakov. Ko je prišel suplent – ozdravljen – s honorarjem zadnjikrat k doktorju D. ni vzel blagi gospod za 23 ordinacij niti vinarja!

Na posvetu je tekla beseda tudi o njegovem znanju jezikov, veljal je namreč za poliglota, vendar se ne ve, koliko jezikov je v resnici znal aktivno in koliko pasivno. Različni dokumenti navajajo različno število jezikov, ki jih je govoril. Deloma je to uganko razkril uradni dokument iz 40. let 20. stoletja, ki ga je spisal sam (na posvetu ga je predstavil vnuk Evgen Koštiál) in govori o socialnem položaju profesorja Koštiála. Koštiál je mdr. navedel, da je po poklicu filolog, naštel pa je tudi jezike, ki jih je popolnoma obvladal, in sicer češki, nemški, srbohrvaški, italijanski, francoski, madžarski, angleški, staroslovenski, bolgarski, latinski, starogrški in novogrški, med jeziki, ki jih je obvladal le delno, pa je navedel ruski, romunski, furlanski, albanski, španski, poljski in flamski ter sanskrt.⁴ Čeprav bo treba še preučiti, koliko jezikov je v resnici znal, je že zdaj nesporno, da je obvladal tiste tuje jezike, v katerih je pisal in vanje ali iz njih prevajal, ti pa so nemščina, italjanščina, madžarščina, francoščina in latinščina.⁵

Ukvarjal se je tudi s slovaropisjem: spisal je nemško-slovenski slovar, ni pa imel sredstev, da bi ga sam založil. Zato ga je leta 1909 »odstopil Paternolliju za borih 50 izvodov in še njegovega imena ne nosi, to je takoimenovani Schimpffov slovar« (Močnik 1971: 78).

⁴ Po pripovedovanju Nelly Koštiál je njen oče »pasivno znal vse evropske jezike, govoril je od 20 do 30 jezikov«, in je »prevajal iz madžarščine in francoščine«. V *Velikem slovenskem biografskem leksikonu I. A-L* (2008) piše, da se je Koštiál »kot poznavalec večine evr. jezikov usmeril v baltskega, furlanskega, v it. in nem. narečja, kočevarsko nem., romščino, etiopščino, jezik glagoljaške književnosti«. Njegov dijak Hubert Močnik je v spominskih zapisal, da je »obvladal 17 jezikov: slovanske, germanske, romanske, turški, arabski, hebrejski in sanskrt.« Iz bibliografije, ki jo je sestavil Milko Matičetov, izvemo še, da je »v 7. knjigi »Anthropoph.« (kakor tudi v naslednjih knjigah) nekaj Koštiálovih prevodov v nemščino iz rokopisov raznih avtorjev – zlasti slovanskih«. Prevajal je tudi iz kalabrijsčine v nemščino (nav. po Corso 1950–51). V rokopisnem oddelku NUK je obsežna mapa, v kateri so shranjeni Koštiálovi zapisi romskega jezika. Matičetov je v zvezi s Koštiálovim poznavanjem romskega jezika v telefonskem pogovoru povedal tole: »Koštiál je obscenno slovstveno folklorno gradivo zbiral tudi med Cigani; naučil se je namreč njihovega jezika. Zaradi poznavanja ciganščine je s Cigani imel težave; ti so se bali, da bi izdal njihove mešetarske skrivnosti.«

⁵ Za Wiesthalerjev *Latinsko-slovenski. slovar* je pripravil črko F; o tej je dr. Agata Šega na posvetu povedala, da je v latinščini po številu besed med najboljšejnimi črkami.

Koštiál je bil plodovit raziskovalec,⁶ kar navsezadnje potrjuje bogata bibliografija, vendar je upravičeno domnevati, da sta bila Matičetov in Šlebinger pozorna predvsem na dela, objavljena v znanstvenih revijah, njegovi poljudno-strokovni članki iz dnevnega časopisja pa še niso popisani. To razkriva bibliografija, ki jo je za leta 1904–1909 spisal Koštiál, spisek priložil pismu Nataliji Kermauner in ga pospremil z besedami:

Priložil sem zaznamek vsega, kar sem spisal v Kopru od leta 1904 do danes, da vidiš, da še kaj delam. Torej bilanca 1904 - 09: 2 knjigi, 4 knjižice, 9 člakov v znanstvenih časopisih, 20 člankov v političnih časnikih. 7 let pa že nabiram gradivo za veliko knjigo o slovenskih priimkih.⁷

Kot dober poznavalec nemščine in italjanščine in nekaterih njunih narečij je raziskoval slovensko besedišče v italjanskem in nemškem jeziku. Pri tem je sodeloval s Karlom Štrekljem, ki je bil takrat na graški univerzi. Delo *Slavische im friaulische Sprachschätze* je Štrekelj na Koštiálovo prošnjo spopolnil in objavil pod svojim imenom. Koštiál je Štreklja in Murka zelo cenil, bil je ponosen, da sta ga kot znanstvenika z obrobja akademske družbe upoštevala in z njim sodelovala, kar je prav tako razvidno iz pisma Nataliji Kermauner: »Mojim *Slovan-skim življenjem v nemškem jeziku* (priobčeno 1900/1901) sta skazala Štrekelj in Murko čast, da sta nekaj citirala iz te knjižice; pri tem moram biti Murku hvaležen, da mi je dokazal pomoto glede besede *Keische*«. ⁸

Primerjalno jezikoslovje in etimologija sta bili področji, ki sta Koštiála najbolj pritegovali: »Najboljša njegova jezikoslovna dela so po večini drobne etimologije, raztresene po različnih revijah, slovenskih, srbohrvaških in nemških med leti 1918-1930« (Tomšič 1957: 4). ⁹

⁶ V omenjenem dokumentu je Koštiál med področji svojega zanimanja in delovanja navedel primerjalno jezikoslovje, prevajanje in folkloro.

⁷ Našteje članke, objavljene v političnih časnikih: *Justica v šolstvu. Narod*, 28. 3. 1905; *Laške nesramnosoti. Narod*, 10. 5. 1905; *Cvet italijanske kulture. Edinost*, 12. 5. 1905; *Windische Hunde! Soča*, 31. 10. 1905; *Iz Kopra v Gorico. Soča*, 31. 5. 1905; *Zasramovalec slovenskih dijakov, prof. Schaffenhauer. Narod*, ok. 1. 11. 1905; *Najmanjši premogokop. Narod*, 11. 10. 1907; *Slovenec Ivan Žbogar Francozom zgled značajskosti in nesebičnosti. Narod*, 9. 11. 1907; *Ivan Žbogar. Soča*, 3. 12. 1907; *Resnica o Janezu Nepomuškem. Narod*, 7. 12. 1907; *Priimki slovanskih Rusov. Narod*, 29. 1. 1908; *K notici o Cerju. Narod*, 1. 2. 1908; *Profesor Valentin Kermauner (življenje in ocena delovanja). Narod*, 17. 6. 1908; *Slovenski učiteljski častniki na Primorskem. Narod*, 25. 8. 1908; *Pristna nemška imena. Narod*, 19. 9. 1908; *Iz Kopra. (Lahi s slovenskimi priimki). Edinost*, 24. 9. 1908; *Glas iz občinstva. Edinost*, 13. 11. 1908; *Nomen est omen. Narod*, 18. 2. 1908; *Notica o mašah, ki se niso smele več brati, ker so podarjena oljkova drevesa zmrznila. Narod*, 18. 11. 1908; *Najhujša grožnja. Narod*, 18. 11. 1908

⁸ Koštiál je na graški univerzi študiral pri Gregorju Kreku, sodeloval pa je tudi s Karlom Štrekljem in Matijo Murkom. Sicer pa si je v zvezi z jezikovnimi »rečmi« dopisoval z Otonom Zupančičem, Ivanom Šašljem, Jankom Šlebingerjem, urednikom revije *Anthropophyteia* Friedrichom S. Kraussom, Ivanom Grafenauerjem in drugimi jezikoslovci ali zbiralci »narodnega blaga«, tudi tujimi (vse Rokopisni oddelek NUK).

⁹ Na posvetu sem predstavila dve takšni »drobni« etimologiji, ki sem ju našla med neurejenim gradivom v mapi (NUK); nobene ni na seznamu objavljenih bibliografij. Prvo takšno etimološko notico, povezano z razlago krajevnege imena, z naslovom »Črnc« - Rottenmann, je objavil v *Soči* 29. 9. 1910, druga z naslovom *Ist der name Schoedel slawisch?* pa v *Tagespost* 23. 5. 1911. Poleg omenjenih dveh objavljenih etimologij je bil v isti mapi njegov rokopis razlage beseda *štera*, zraven pa še dopis Jožeta Paučiča, naslovljen na Radio Ljubljana, »Jezikovni pogovori«, 11. april 1959, v katerem neimenovanemu profesorju pošilja v »presojo, popravo in ev. razglasitev nekaj 'cvetk' iz pekovske

Agata Šega je o Koštiálu govorila predvsem s stališča stičnega jezikoslovja oz. razvoja srednjeevropskega kontaktnega jezikoslovja, pri čemer je osvetlila vire, ki pričajo o Koštiálovih stikih z Hugom Schuchardtom in Štrekljem. Kakor je pojasnila, je na njegovo ime postala pozorna med pisanjem magistrske naloge in doktorske disertacije o starejših latinizmih in romanizmih v slovenščini, saj se je Koštiál v glavnem ukvarjal z vplivom slovenščine na druge jezike. Z obsežnim znanjem je v različnih krajših prispevkih obravnaval tudi romanske in germanske izposojenke v drugih jezikih. Razvidno je tudi, da je izjemno dobro poznal šege, navade in mentaliteto tujih narodov oziroma etničnih skupnosti, kar tudi razloži Koštiálove izjemno prenicljive etimologije. Šega je na osnovi njegovega dela sklepala, da je bil izjemno nadarjen in dojemljiv za učenje jezikov, pri čemer je imel »srečo, da se je učil pri 'velikih', pri Štreklju, Schuchardtu in Miklošiču.«

Tako kakor Šega sem se s Koštiálovim delom s področja folkloristike seznanila med podiplomskim študijem, ko sem za *Slovenski etnološki leksikon* pisala gesla o spolnem življenju. Kmalu je bilo jasno, da se slovenski etnologi in folkloristi niso posvečali temam iz spolnega življenja.¹⁰ Gesla sem tako napisala na podlagi drobcev, med katerimi so se znašli tudi Koštiálovi zapisi, predvsem prispevki v avstrijski reviji *Anthropophyteia* (Rožman 2000). Z njihovo predstavitvijo smo posvet tudi sklenili. Ker je revija že prava knjižnična redkost, ki je mnogi ne poznajo, hkrati pa je oktobra 2009 minilo 150 let od rojstva njenega urednika, sem na posvetu predstavila koncept revije, za zanimivost pa dejstvo, da se je moral njen urednik Friedrich Salomon Krauss zaradi njene vsebine aprila 1910 v Berlinu zagovarjati na sodišču. Spornih naj bi bilo kar 35 mest v različnih besedilih, med drugim o spolnem življenju v stari Grčiji, Babilonu in Aziji, ter vrsta slik in akvarelov. Da bi bil proces neoporečen, so bila sporna besedila prebrana, o njih so se morali izreči strokovnjaki, enako se je zgodilo s spornimi podobami. V nasprotju s pričakovanji so strokovnjaki določno poudarili veliko etnološko vrednost *Anthropophyteie* in drugih Kraussovih etnoloških del, ki naj bi bila temeljnega pomena za »južne Slované«. Nazadnje so sklenili, da je *Anthropophyteia* znanstveni vir za etnološka in etiološka raziskovanja, torej

stroke.«. Pod točko tri je zapisal, da bi bilo »morda primerno, da se v slovenščino dokončno privzame ime 'šterovec' (široki prvi e), ki je že udomačeno. To ime bi bilo za kruh (testo), ki ga gospodinje prinašajo v pekarije za peko.« Dopisal je še: »Prilagam interesanten prispevek prof. Ivana Koštiala, ki posredno govori o tej stvari. Pokojni profesor se je razpisal na mojo prošnjo, ker sem bil mnenja, da ime 'šterovec' (nekaj časa je celo prevladovalo: 'štereprot') izvira iz 'Steuerbrot' ali obrnjeno 'Brotsteuer', t. j. davek, ki naj ga gospodinja plača za uslužno peko.« G. Andrej Bartl, novomeščan in novinar *Dolenjskega lista*, ki je dokument prebral, je povedal, da je avtor dopisa iz novomeške pekovske družine Paučič.

¹⁰ To področje človekovega življenja je za slovenske etnologue in kulturne antropologe, z nekaj izjemami, še danes tabu tema. Tudi v Koštiálovem času ni bilo nič drugače, kljub močnim vplivom Freudovih spoznanj. Tega mnenja je tudi Matičetov, ki je v telefonskem pogovoru povedal: »Koštiál se je zanimal za v očeh takratnih intelektualcev (Mahničev vpliv, da se je ustvarilo nekakšno moralistično vzdušje, ki se je kazalo tudi v slovaropisju in raziskovanju in objavljanju tabuiziranih tem, kot je spolno življenje) 'čudne' jezikovne reči, ker so bile te povezane z narečnimi izrazi s področja spolnega življenja, spolnih organov, kletvic s spolno vsebino ipd. Spričo tega dejstva je povsem razumljivo, da je večino prispevkov in gradivo s področja spolne slovstvene folklore objavljaj v takratni mednarodni reviji *Anthropophyteia*, ki se je posvečala tej tematiki.« Po pripovedovanju Matičetovega naj bi Koštiál hranil izvod »bokačevskih« besedil v furlanščini, ki niso izšle, ker za javnost niso bile »prebavljive, stubenrein«, bile so torej preobscene.

neoporečna, je poročal tisk. Urednik Krauss pa je v tem smislu priobčil v svojem letopisu VII, 1910 (str. 472–474) Freudovo pismo (tudi to je bilo prebrano na posvetu).

Na koncu sem predstavila še primer jezikovnega zemljevida narečnih besed za netopirja (zapuščina v Rokopisnem oddelku NUK) in njegov *Slovniški in slovarski brus knjižne slovenščine* (1927), tj. njegovo najbolj poznano delo, katerega vrednost in pomen bo še treba oceniti.

Posvet smo sklenili z upanjem, da bomo pripravili zbornik znanstvenih prispevkov, ki bi ovrednotili njegovo delo. Poročilo je hkrati povabilo k sodelovanju vsem, ki bi lahko prispevali k odstiranju zakritega pomena Koštiálovih del.

LITERATURA IN VIRI

Corso, Raffaele

1951 Ivanu Koštiálu v spomin. *Slovenski etnograf* 3–4 (1950–51): 390–392.

Jakop, Tjaša

2009 Izrazi za spolovila pri Koštiálu in v gradivu za Slovenski lingvistični atlas (Tipkopis).

Koštial, Ivan

1910 Dr. P. Defranceschi. *Soča*, 1. 10.

1910 »Črnc« - Rottenmann. *Soča*, 29. 9.

Matičetov, Milko

1951 Bibliografija Ivan Koštial (1877–1949). *Slovenski etnograf* 3–4 (1950–51): 393–397.

Močnik, Hubert

1971 *Spomini in izkustva*. Gorica.

Ribičič, Josip

1965 *Moja mlada leta*. Ljubljana.

Rožman, Irena

2000 Prispevki profesorja Ivana Koštiála v Anthropophytei. V: Bogataj, J. idr. (ur.), *Kolesar s Filozofske*. Ljubljana, 239–248.

Slovenski biografski leksikon

1925–32 *Slovenski biografski leksikon. I. knjiga*. Ljubljana, 537.

Tomšič, France

1957 V spomin prof. Ivanu Koštiálu. *Dolenjski list* VIII/44 (398), 1. 10. , 4.

Veliki slovenski biografski leksikon

2008 *Veliki slovenski biografski leksikon, I. A–L*. Ljubljana, 530–531.

Vilhar, Srečko

1976 *Slovensko učiteljsiše v Koprju 1875–1909*. Koper.

Irena Rožman